

**UCHWAŁA NR XXXIV/275/14
RADY GMINY SICIENKO**

z dnia 26 lutego 2014 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2014-2016

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, poz. 645, poz. 1318) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 roku poz. 135, poz. 154, poz. 866) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sicienka.

§ 3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty, tj. poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy w Sicienku oraz opublikowanie w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu.

PRZEWODNICZĄCA RADY
Beata Henke
Beata Henke

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2013 r. z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Istotnym elementem ustawy jest wprowadzenie rozbudowanego systemu profilaktyki i pomoc rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Z tego względu podjęcie niniejszej uchwały jest konieczne i zasadne.

PRZEWODNICZĄCA RADY
Beata Henke
Beata Henke

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXIV/275/14

Rady Gminy Sicienko

z dnia 26 lutego 2014 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2014-2016

I WPROWADZENIE

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, która kształtuje osobowość człowieka, jego system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Rodzice powinni zapewnić bezpieczeństwo swoim dzieciom. Dom rodzinny jest pierwszym i nadrzędnym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, które dla swojego prawidłowego rozwoju potrzebuje zapewnienia miłości, poczucia bezpieczeństwa i zaspokojenia jego potrzeb. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań zapobiegających jej dezintegracji. Rodzina dysfunkcyjna, to rodzina, w której występują istotne nieprawidłowości w zaspokajaniu podstawowych potrzeb biologicznych i psychospołecznych dziecka. Problemy w takich rodzinach często są złożone, mają charakter wielopokoleniowego procesu, który ciężko rodzinie przerwać własnymi siłami. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem ubóstwa czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników służby zdrowia, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu rodziny. Z uwagi na więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem konieczne jest motywowanie rodziców i opiekunów do zmian oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrót do domu. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem z otoczenia tej rodziny, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmacnianie społeczności lokalnej. W rodzinie bowiem dorastają kolejne pokolenia, kształtuje się „kapitał ludzki”, który w przyszłości będzie tworzył społeczeństwo i wpływał na tempo jego rozwoju.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy zaczynają się problemy.

Gmina jest odpowiedzialna za organizację wsparcia rodziny i pieczy zastępczej. Bardzo ważną funkcję w zapobieganiu umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej pełni profilaktyka i wieloaspektowa praca z rodziną, np. poprzez przydzielenie jej asystenta rodziny.

Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Gminie Sicienko na lata 2014-2016 opracowany został w oparciu o założenia Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku.

Zapisy przytoczonej Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej realizuje w Gminie Sicienko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku (GOPS). Jest on jednostką organizacyjną utworzoną przez Radę Gminy Sicienko, finansowaną w formie jednostki budżetowej i nie posiadającą osobowości prawnej.

GOPS działa w szczególności na podstawie:

- ustawy z dnia 08.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 r. poz.594 z późniejszymi zmianami)
- ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2013 r. poz. 182 j.t. z późniejszymi zmianami)
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013 poz.135, poz.154, poz.866, poz.1650)

Program realizowany jest zgodnie z celami:

- Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2014-2016;
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Sicienko w latach 2007-2017.

Program uwzględnia lokalne uwarunkowania i nakreśla działania w perspektywie trzyletniej. Nadrzędnym ich celem jest wspieranie rodziny w jej opiekuńczo-wychowawczej roli względem dzieci oraz zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej oraz odpowiednich środków finansowych.

II ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są dzieci i rodziny z terenu Gminy Sicienko, a w szczególności rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, oraz rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Należy przez to rozumieć, że nie chodzi tylko o rodziny, które już w chwili obecnej mają poważne problemy w wychowaniu i opiece nad dziećmi. Mając na uwadze szeroko rozumianą profilaktykę należy objąć monitoringiem i wsparciem początkujących klientów GOPS, aby uniknąć w przyszłości rozłamu, rodzin poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

III DIAGNOZA

Diagnoza dotycząca rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze została dokonana w oparciu o dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku.

Rok	2011	2012	2013
Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS	326	347	360
Ilość osób w rodzinach	1064	1093	1105
Ilość rodzin, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	96	110	108
Ilość osób w tych rodzinach	325	387	382
Ilość rodzin w których występuje alkoholizm	41	52	53
Ilość osób w tych rodzinach	129	158	154
Ilość rodzin w których występuje przemoc	11	13	9
Ilość osób w tych rodzinach	52	62	39

Z analizy sprawozdań MPiPS-03 R zaprezentowanych w powyższej tabeli wynika, że liczba rodzin korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku ma tendencję wzrostową. Liczba rodzin, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego utrzymuje się na podobnym poziomie. Tendencję zwyżkową można zauważyć w rodzinach, w których zdiagnozowano problem nadużywania alkoholu. Natomiast zjawisko występowania przemocy w rodzinie jest zmienne. Jest to między innymi spowodowane prowadzeniem procedury Niebieskich Kart, po zamknięciu których przemoc w rodzinie nie jest definiowana. Natomiast zdarzają się sytuacje, że przemoc w rodzinie po jakimś czasie pojawia się ponownie.

Wszystkie te problemy występujące w rodzinach mają negatywny wpływ na ich funkcjonowanie i właściwie wypełnianie obowiązków wynikających z roli rodzicielskiej.

Z powodu niewydolności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodziców w 2012 roku w pieczy zastępczej zostało umieszczone pięcioro dzieci z dwóch rodzin, w tym czworo dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej i jedno dziecko w rodzinie zastępczej.

W 2013 roku w pieczy zastępczej przebywało łącznie 18 dzieci z 6 rodzin, w tym 14 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i 4 w rodzinach zastępczych.

Jak wynika z powyższej analizy umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej ma tendencję zwyżkową. Są to dzieci z rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, które nie współdziałają w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej, często zagrożonych alkoholizmem i przemocą. Część tych dzieci mogłaby pozostać w rodzinach biologicznych, gdyby odpowiednio wcześniej zostały one objęte wsparciem asystenta. Należy jednak zaznaczyć, że ograniczone środki finansowe nie pozwalały na zatrudnienie asystenta w odpowiednim wymiarze czasu. Niechęć rodzin do zmiany sytuacji życiowej i postawa roszczeniowa mają też ogromne znaczenie w funkcjonowaniu rodzin.

Od miesiąca listopada 2012 roku GOPS zatrudnia asystenta rodziny. W roku 2012 roku asystent pracował z jedną rodziną z trojgiem dzieci, natomiast w 2013 roku z pomocy asystenta skorzystało 11 rodzin (łącznie

35 dzieci). Obecnie asystent rodziny pracuje z 9 rodzinami (łącznie 21 dzieci), trzy z nich zostały zobligowane do pracy z asystentem rodziny na mocy postanowienia sądu rodzinnego.

IV ZASOBY

Instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku
- Urząd Gminy w Sicienku
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Sicienku
- Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku
- placówki oświatowe z terenu Gminy Sicienka
- placówki służby zdrowia z terenu Gminy Sicienka
- policja
- organizacje pozarządowe.

Możliwości programu wspierania rodziny:

- edukacja rodziców,
- wprowadzenie asystenta do rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodzin i pracowników socjalnych,
- możliwość zapobiegania sytuacjom kryzysowym,
- współpraca rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej,
- podejmowanie wspólnych działań przez różne organizacje.

Zagrożenia systemu wspierania rodziny:

- brak wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych,
- niechęć członków rodzin do zmiany postępowania, współpracy ze specjalistami,
- wzrost liczby rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- niewystarczające środki finansowe,
- niespójność przepisów oraz ich niedostosowanie do faktycznych potrzeb,
- zaburzona komunikacja między różnymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodziny oraz z organizacjami pozarządowymi,
- małe zaangażowanie środowiska w pomoc rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- brak mieszkań chronionych i socjalnych.

V ZADANIA

Do zadań własnych gminy określonych w art.176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Program ten ma na celu zapewnienie każdemu dziecku prawa do stabilnego, trwałego i rodzinnego środowiska wychowawczego.

Zakłada się, że realizacja Programu spowoduje zminimalizowanie umieszczeń dzieci w pieczy zastępczej oraz umożliwi im powrót do rodzin biologicznych.

Zadania ujęte w programie zmierzają w kierunku wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych celem przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych.

Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina rozszerzyła działalność, m.in. o zatrudnienie asystenta rodziny. Wdrożenie programu asysty rodzinnej ma na celu wsparcie rodzin w prawidłowym ich funkcjonowaniu i wychowywaniu dzieci tak, aby nie musiały one opuszczać swojego naturalnego środowiska, a w przypadku dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, umożliwić dzieciom jak najszybszy powrót do domu rodzinnego. Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin zagrożonych różnego rodzaju dysfunkcjami w celu niedopuszczenia do oddzielenia dziecka od rodziny.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę. Najważniejszą sprawą jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży w taki sposób, aby zapobiegać powielaniu nieprawidłowych wzorców z przeszłości. Pozostawienie rodziny bez fachowego wsparcia i pomocy specjalistycznej może spowodować wzrost zjawiska dalszej ich degradacji.

Priorytetowym celem niniejszego programu jest zapewnienie dziecku prawa i możliwości rozwijania się w rodzinie naturalnej.

Realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny sprowadza się do zapewnienia rodzinie przeżywającej trudności opiekuńczo-wychowawcze wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, prawnego, pedagogicznego). Proponowane działania mają za zadanie wesprzeć rodzinę dysfunkcyjną w wypełnianiu jej podstawowych funkcji wykorzystując w pierwszej kolejności zasoby i możliwości własne rodziny.

Do najważniejszych zadań należą:

1. Diagnoza i analiza rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci i rodzin
3. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dysfunkcyjnych, zapewnienie im specjalistycznego poradnictwa
4. Dążenie do reintegracji rodzin
5. Podejmowanie działań profilaktycznych
6. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
7. Pomoc doraźna

Lp	Cel	Działanie	Realizator
1	Diagnoza i analiza rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	-wywiady środowiskowe i ich aktualizacje, -praca socjalna mająca na celu wzmocnić rolę dziecka i rodziny -konsultacje ze specjalistami w celu wypracowania wspólnego planu działania	-GOPS, -placówki oświatowe, -sądy
2	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dzieci i rodzin	-objęcie dożywianiem dzieci i młodzieży z terenu Gminy Sicienko, -monitorowanie zagrożeń dotyczących sytuacji zdrowotnej dzieci i młodzieży poprzez współpracę z placówkami służby zdrowia, -zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym ubóstwem i znajdujących się w trudnych	-GOPS, -placówki oświatowe, -Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku -służba zdrowia -Gminna Komisja Rozwiązywania

		<p>sytuacjach – zasiłki z pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - motywowanie i kierowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego - kierowanie dzieci z rodzin wymagających wsparcia na zajęcia pozaszkolne i pozalekcyjne 	<p>Problemów Alkoholowych w Sicienku</p>
3	Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dysfunkcyjnych, zapewnienie im specjalistycznego poradnictwa	<ul style="list-style-type: none"> -zapewnienie rodzinom dysfunkcyjnym pomocy w postaci asystenta, -umożliwienie rodzinom dysfunkcyjnym skorzystania z poradnictwa specjalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> -GOPS, -placówki oświatowe, -asystent rodziny, -Urząd Gminy w Sicienku
4	Dążenie do reintegracji rodzin	<p>-pomoc rodzinom, w których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej w stworzeniu odpowiedniego środowiska wychowawczego w celu umożliwienia powrotu dzieciom do rodzin biologicznych (m.in. poprzez pracę asystenta)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -GOPS, -placówki oświatowe, -sądy
5	Podjęcie działań profilaktycznych	<ul style="list-style-type: none"> -praca socjalna, -edukacja rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> -GOPS, -placówki oświatowe
6	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	<p>-konsultacje z przedstawicielami instytucji działających na rzecz dziecka (pracownicy socjalni, kuratorzy, asystenci, pedagodzy itp.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -GOPS, -sądy, -placówki oświatowe
7	Pomoc doraźna	<p>-poradnictwo prawne, specjalistyczne, praca socjalna</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Urząd Gminy w Sicienku, -GOPS

Oczekiwane rezultaty prowadzonych działań:

1. Podniesienie poziomu profesjonalnych form pomocy rodzinie w środowisku.
2. Połączenie działań różnych grup społecznych, organizacji pozarządowych, instytucji.
3. Zapewnienie profesjonalnej pomocy dziecku i rodzinie.
4. Wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach dysfunkcyjnych.
5. Podniesienie świadomości z zakresu planowania i funkcjonowania rodziny.
6. Zmniejszenie liczby rodzin dysfunkcyjnych.
7. Ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej.
8. Podjęcie próby powrotu jak największej liczby dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

Gminny Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dezintegracji rodzin i promowanie rodzinnego stylu życia. Adresatami niniejszego Programu są rodziny dysfunkcyjne, korzystające z pomocy społecznej, ale również te, które dopiero wchodzi do systemu pomocy społecznej. Przede wszystkim chodzi o to, by w przyszłości uniknąć konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Najczęstsze problemy występujące w tych rodzinach to: ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, bezrobocie, niepełnosprawność lub długotrwała choroba, ale głównie alkoholizm czy przemoc (niestety również wobec dzieci).

Należy nadmienić, że powodzenie realizacji Programu w dużym stopniu uzależnione będzie od współpracy wszystkich służb działających na rzecz dziecka i rodziny. Od zintegrowania działań zależeć bowiem będzie zminimalizowanie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Współdziałanie wszystkich instytucji, a przede wszystkim chęć zmiany w rodzinach dysfunkcyjnych, może zapewnić dzieciom pozostanie w rodzinach naturalnych, w których dzieci powinny mieć prawo się rozwijać i wychowywać.

VII FINANSOWANIE

Finansowanie gminnego programu wspierania rodziny na lata 2014-2016 będzie odbywać się w ramach środków budżetu Gminy Sicienku, środków ujętych w budżecie GOPS w Sicienku oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

VIII MONITORING I EWALUACJA

Koordynatorem 3-letniego gminnego programu wspierania rodziny na lata 2014-2016 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku, który będzie gromadził i analizował dane uzyskane od wszystkich realizatorów programu. Monitorowanie programu odbywać się będzie poprzez przedkładanie Wójtowi Gminy Sicienku sprawozdania z jego realizacji. Sprawozdania będą przedkładane corocznie do 30 kwietnia za poprzedni rok kalendarzowy.

PRZEWODNICZĄCA RADY

Beata Henke